

Viri statističnih podatkov

Čedalje več je državljanov, ki se v vsakdanjem delu na svojih delovnih mestih, pri opravljanju samoupravnih funkcij, v politični in družbeni aktivnosti poslužujejo statističnih podatkov. Tako iz dneva v dan narašča potreba po statističnem gradivu in se vse ustanove, ki se ukvarjajo z njegovim zbiranjem, trudijo, da bi po publicističnem sistemu napravile to gradivo dostopno za širšo javnost. Pri iskanju podatkov ob proučevanju problemov, obdelave raznih argumentacij, ki jih želimo podkrepiti s številčnimi podatki in podobno, pogosto naletimo na odprto vprašanje, kje najti iskane podatke.

Ta dokumentacija je skupaj s kompletom vseh izdaj statističnih organov v državi pri vsakem okrajnem, republiškem in tudi Zveznem zavodu za statistiko (v Srbiji tudi pri zavodu APV in AKMO). Pri njih je mogoče vedno dobiti gradivo na vpogled, celo ob strokovni pomoči statistikov. Pri zveznem in republiških zavodih se zbirajo dokumentacije v posebnih oddelkih, pri katerih je organizirana tudi posebna informativna služba. Ta daje vsa potrebna ustna in pismena obvestila.

Potrebno pa je, da že tukaj pripomnimo nekaj koristnega. Pri iskanju podatkov na statističnih ustanovah ni vedno dovolj povedati, katere konkretne podatke iščemo. Lahko se namreč zgodi, da dobimo zelo suh odgovor: »Ta zavod nima zahtevanih podatkov«. Če pa bomo povedali, v kakšen namen iščemo določene podatke, bo morda zavod odgovoril, da teh konkretnih podatkov nima, dal pa bo morda druge, pogosto boljše in bolj primerne za namen.

Najbolj množična publikacija je Statistični koledar. Ime »koledar« ne sme motiti. To je dejansko žepni statistični priročnik, ki so mu razen statističnih pregledov samo dodani koledarski in drugi priročni materiali, da ne bi bilo potrebno nositi v žepu dve knjižici. Ta žepni statistični koledar je temeljna statistična »oborožitev« vsakega aktivista. Naklada 100.000 izvodov domače izdaje (izhaja tudi v tujih jezikih) kaže, da je koledar prodril v množično uporabo. V njem imamo izbiro približno 10.000 najvažnejših statističnih podatkov, ki lahko osvetlijo stanja in gibanja na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja. Letošnja izdaja bo izšla te dni z vsemi razpoložljivimi podatki za l. 1957.

Statistični letopis FLRJ, ki izide vedno junija (naklada 6.000 izvodov) ima približno četrtilijonski podatkov. Je temeljni urejeni vir podatkov z vseh področij. Medtem ko se moramo v koledarju znajti s pregledom vsebine in prelistavanjem, ima letopis več možnosti. Namreč vsebina ali vsebina tabel ali predmetni register, v katerem so po abecedi našteje vse kategorije in pojavi, za katere navaja letopisne podatke. Če se zanimamo na primer za jeklo ali volno, dijake ali odvetnike, perutnino ali kar koli drugega, bomo lahko v predmetnem registru hitro ugotovili, ali vsebuje letopis iskane podatke in kje so. To je prednost te publikacije. Letopis vsebuje tudi najboljše domači izvleček iz mednarodnih statističnih podatkov. No, če nas ta pregled ne zadovolji, ima knjižnica Zveznega zavoda na razpolago skoraj vse važ-

nejše statistične publikacije, ki izhajajo po svetu (50.000 knjig in listov). Tudi nekateri republiški zavodi imajo bogate knjižnice. Medtem ko navaja koledar samo najvažnejše podatke po okrajih, vsebuje letopis izčrpen pregled podatkov po okrajih in mestih.

Indeks, mesečni pregled gospodarske statistike FLRJ, prinaša vse tekoče podatke iz gospodarstva, samo brez pregledov po okrajih. Zato pa vsi republiški zavodi izdajajo svoje mesečne publikacije, ki objavljajo podatke tudi iz družbenih statistik, in vedno vsebujejo pregled po okrajih. Indeks in republiški mesečnik; so nujen vir tekočih podatkov, zlasti za gospodarske organe. Razen rednega dela, v katerem so navedene mesečne serije podatkov, in ki se bistveno ne spreminja, obsegajo vsi mesečniki tudi posebni del, v katerem so objavljeni razni statistični pregledi, s čimer dobimo rezultate statističnih raziskovanj, ki niso zasnovana na mesečnih poročevalskih službah.

Posebno serijo z bogatim gradivom pomeni Statistični bilten Zveznega zavoda za statistiko. V biltenu je objavljeno najpodrobnejše gradivo iz posameznih področij statistike. Vsak zvezek je celota zase (na primer promet, industrija, kmetijsko združništvo, cene, zaposlenost itd.). Doslej je izšlo 109 zvezkov z več kakor 6 milijoni podatkov. Kjer koli je mogoče, so v biltenih objavljeni tudi pregledi po okrajih.

Kakor je razvidno, je mogoče od koledarja preko letopisa do statističnega biltena najti čedalje bolj podrobne in obsejnejše podatke. Tako je na primer v koledarju o delavskih svetih in upravnih odborih le trideset podatkov, v letopisu 850, medtem ko jih je v biltenu št. 77, ki je namenjen samo temu problemu, več deset tisoč.

Začetnik se mora najprej naučiti hitro poiskati dodatek v statističnem koledarju, nato pa se bo lažje znašel v drugih statističnih publikacijah, ki jih bo našel v vsakem statističnem zavodu, toda tudi v vsaki resnejši študijski knjižnici. Publikacije je mogoče kupiti tudi v knjigarnah, v vsakem okraju pa je akviziter, ki ga je mogoče poiskati preko zavodov. Naročila ali želje po prospektih se prav tako lahko pošljejo neposredno na komercialni odsek Zveznega zavoda za statistiko, Beograd, poštni predal 203.

V tem članku smo se omejili samo na dokumentacije in publikacije Zavoda za statistiko. Poudariti moramo, da statistične publikacije niso vedno najbolj primerne za propagandistične namene, za predavanja, prikaze in podobno, ker so preveč statistično strokovne in brez komentarjev. V te namene se lahko z uspehom poslužimo tistih prikazov, ki jih objavlja na podlagi statističnih virov drug tisk (razne brošure ali ustrezni pregledi, ki jih objavlja »Naša skupnost«, »Jugoslovenski pregled« in drugi).

Razen splošnega statističnega sistema, ki smo ga opisali v tem članku, so tudi specializirane institucije (Narodna in druge banke, socialno zavarovanje in podobne), ki prav tako imajo in objavljajo bogate vire podatkov.

V TEJ STEVILKI OBJAVLJAMO:

Javna uprava in kadri; Pred volitvami delavskih svetov; Industrijska proizvodnja v januarju l. 1958; Družbeni vpliv in sodelovanje; Zunanja trgovina; Jesenska in pomladanska setev; Posvetovanje v sekretariatu za delo; Prvi podatki o gospodarstvu v letošnjem letu.

Pripravljanje tarifnih pravilnikov; Primerjava tarifnih postavk; Delovna storilnost v podjetjih tuzlanskega bazena; Urbanizem in stanovanjske skupnosti; Dobro organizirana ambulanta v tovarni »Iskrac« v Kranju; Nova delovna organizacija v podjetju »Vulkan«; Marža v nadrobni prodaji jedilnega olja.

Akcija za izboljšanje pridelovanja kornice; Prednost novega načina nagrajevanja v zadrugah; Montažni skednji za kornice; Počasno sklepanje pogodb za pridelovanje sladkorne pese in oljnic; Iz dela biroja »Nova poljoprivredac« v Banjaluki; Pogodbeno pitanje živine v Sloveniji; Strokovni kadri kmetijskih zadrug.

Okopavanje pšenice — sodobni ukrep za doseganje velikih donosov; Proizvodnja polprevodnikov v industriji; Delo Zavoda za raziskovanje materiala v Sarajevu.

Amortizacija in reprodukcija; Sredstva za higiensko tehnično varstvo; Cena opeke; Ureditev razmerij pri razdelitvi; Način izvolitve upravnih odborov v podjetjih; Proračunski prispevek iz osebnega dohodka.

Reorganizacija strojno traktor-skih postaj v ZSSR.

Knjige in časopisi.

NASA SKUPNOST

Uredniški odbor

NIKOLA BALOG, TONE VRATUSA, TODOR VUJASINOVIĆ, DANILO VUKOVIĆ, DUŠAN VUKOVIĆ, KIRO GLIGOROV, ASER DELEON, MILUN IVANOVIĆ, PETAR IVICEVIĆ, JOVAN MARINOVIĆ, LJUBISAV MARKOVIĆ, NIKOLA MILJANIĆ, MITRA MITROVIĆ, ANTE NOVAK, VOJIN POPOVIĆ, ZDENKO HAS, NIKOLA COBELIĆ, RAJKO SKALJAK.

Predsednik uredniškega odbora:

KIRO GLIGOROV

Glavni in odgovorni urednik:

RAJKO SKALJAK

Uredniški odbor za Slovenijo:

JOŽE CIGLER, IVO KLEMENČIĆ, VIKTOR KOTNIK, TINE LAH, SVETOZAR POLIČ, FRANCE POTISEK, DANE ROBIDA, MILE SMOLINSKY

Predsednik uredniškega odbora za Slovenijo

DANE ROBIDA